

НАСИЛЛЯ

Поняття насильства, яке використовує Організація Об'єднаних Націй, підкреслює навмисний характер і здійснення факту насильства, незалежно від його наслідків. Прояви насильства не обов'язково призводять до тілесних ушкоджень, інвалідності і смерті. Багато форм насильства проти жінок, дітей, літніх людей можуть призводити до психологічних і соціальних проблем, а наслідки проявляються через багато років.

Насильству можна і потрібно протидіяти. Воно не може бути виправданим – ні в якості дисциплінарного заходу, ні як культурна традиція. Не може існувати таке поняття як «розумний рівень насильства».

Для правильного виявлення та реагування на випадки насильства важливо мати розуміння відповідних явищ/понять та як вони між собою співвідносяться:

1. Дискримінація – розповсюджене порушення прав людини. Оскільки разом із цим терміном Закон дає визначення й окремим формам дискримінації, варто пам'ятати, що термін «дискримінація» носить узагальнюючий характер.

Дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є, та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій законодавством, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними (Закон України від 06.09.2012 № 5207-УІ «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»).

Формами дискримінації є:

- **непряма дискримінація** – ситуація, за якої внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб, крім випадків, коли їх реалізація чи застосування має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

- **пряма дискримінація** – ситуація, за якої з особою та/або групою осіб за їх певними ознаками поведуться менш прихильно, ніж з іншою особою та/або групою осіб в аналогічній ситуації, крім випадків, коли таке поводження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

- **підбурювання до дискримінації** – вказівки, інструкції або заклики до дискримінації стосовно особи та/або групи осіб за їх певними ознаками;

- **сприяння у дискримінації** – будь-яка свідомо допомога у вчиненні дій або бездіяльності, спрямованих на виникнення дискримінації;

- **утиск** – небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери.

Дискримінація за ознакою статі – ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановленій Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

2. Жорстоке поводження з дитиною – це будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини (регулюється ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства» та ст. 3 Порядку взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів та установ під час забезпечення

соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема таких, що можуть загрожувати їхньому життю та здоров'ю (Постанова КМУ від 3 жовтня 2018 р. № 800)).

Жорстоким поводженням з дитиною є:

- будь-яка форма рабства або практика, подібна до рабства, зокрема продаж дітей та торгівля ними, боргова залежність, примусова чи обов'язкова праця, включаючи примусове чи обов'язкове вербування дітей для використання їх у збройних конфліктах;

- використання, вербування або пропонування дитини для зайняття проституцією, виробництва творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру;

- робота, яка за характером чи умовами виконання може завдати шкоди фізичному або психічному здоров'ю дитини;

- використання дитини в жебрацтві, втягнення її в жебрацтво (систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб);

- втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин;

- дії, що призвели до виникнення обставин, за яких дитина стала очевидцем злочину проти життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканності особи;

- статеві зносини та розпусні дії стосовно дитини з використанням примусу, погрози, сили, довіри, авторитету, впливу на дитину.

Можна розрізнити інституціональні види жорстокого поводження з дітьми:

- в сім'ї (батьки, опікуни дітей);

- у навчальному закладі, школі, дитячій установі (ставлення дорослих – педагогів, інших робітників закладів – до дітей);

- в мікросередовищі дитини (сусіди, оточення в дитячому колективі, у виховних установах тощо).

Згідно із законодавством України, діти, що постраждали від жорстокого поводження, вважаються такими, що опинилися в складних життєвих обставинах.

Складні життєві обставини, в яких перебуває дитина, – умови, що негативно впливають на життя дитини, стан її здоров'я та розвиток (інвалідність, тяжка хвороба, безпритульність, перебування у конфлікті із законом, залучення до найгірших форм дитячої праці, залежність від психотропних речовин, інші види залежності, жорстоке поводження, зокрема домашнє насильство, навіть у разі, коли кривдником (-цею) є дитина, ухилення батьків, осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків, обставини стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо), установлені за результатами оцінки потреб дитини.

Жорстоке поводження з дітьми виявляється на рівнях:

- «батьки – діти» (родинні зв'язки);
- «дорослі – діти» (професійне, особисте спілкування);
- «діти – діти» (міжособистісні стосунки);
- «діти – чужі, незнайомі».

Жорстоке поводження з погляду порушення прав дитини можна розглядати як:

- ігнорування потреб дітей, порушення їхніх прав;
- відсутність догляду за ними (чи незадовільний догляд);
- ізоляція дитини, бойкот (у дитячому колективі);
- відсутність проявів батьківської любові, доброти, чуйності;
- безвідповідальність стосовно дітей;
- бездіяльність батьків щодо дитини у скрутній ситуації;
- насильство;
- брутальність, глузування, неповага до гідності, особистості дитини;

- таке ставлення до дитини, яке не враховує її вік: дитина просто не в змозі виконати те, що вимагають від неї батьки;

- авторитарний стиль спілкування з дитиною;
- нехтування дитиною;
- ошукування дитини.

3. Насильство – умисний фізичний чи психологічний вплив однієї особи на іншу, проти її волі, що спричиняє цій особі фізичну, моральну, майнову шкоду, або містить у собі загрозу заподіяння зазначеної шкоди зі злочинною метою. Такий вплив на особу здійснюється вчиненням певних умисних діянь. Особа, яка вчиняє насильницькі діяння, усвідомлює їх характер, передбачає наслідки цих діянь і бажає або свідомо допускає їх настання.

Виділяють такі форми насильства: фізичне, психологічне, сексуальне та економічне.

Також існує:

Насильство над дітьми – це фізичне, психологічне, сексуальне насильство або відсутність виховання та піклування про дітей батьками, особами-опікунами чи сторонніми людьми, які доглядають за дітьми. Насильство над дітьми може містити будь-яку дію насильницького характеру, нехтування, зловживання або нездатність, небажання чи невміння виховувати й опікуватися дітьми від батьків чи інших осіб, що призводить до фактичної або потенційної шкоди дитині. Може спостерігатися в сім'ї, у місці проживання дитини, на вулиці або в організаціях, школах чи громадах, з якими дитина взаємодіє.

Домашнє насильство – це один із різновидів насильства. Воно відрізняється від інших проявів (на вулиці, під час воєнних дій, під час конфлікту, в колективах тощо) тим, що коїться близькими один до одного людьми (родичами або членами сім'ї), які мають тісні стосунки – кровні, емоційні, шлюбні, інтимні, господарські тощо. Отже, попередження та протидія домашньому насильству, а також надання допомоги постраждалим ускладнюється саме тим, що дане правопорушення стосується близьких людей.

З прийняттям 7 грудня 2017 року Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» державою були сформульовані організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

Насильство за ознакою статі – діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції – становище, обов'язки тощо – жінок і чоловіків), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій у публічному або приватному житті (Закон України «Про забезпечення рівних прав таможливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р.).

4. Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, також із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого (-ої).

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (-ця) (булер), потерпілий(-а) (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника(-ці), наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого (-ої) інтересам кривдника (-ці), та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого(-ої).

У закладі освіти в ситуації булінгу центральним суб'єктом є студент.

Тобто:

– студенти можуть потрапляти в ситуацію булінгу (бути постраждалими) від інших студентів, науково-педагогічних працівників, обслуговуючого персоналу, батьків здобувачів освіти, інших осіб, тобто всіх учасників освітнього процесу;

– студенти можуть виступати в ролі кривдника (-ці) стосовно інших студентів, науково-педагогічних працівників, обслуговуючого персоналу, батьків здобувачів освіти, інших осіб, тобто всіх учасників освітнього процесу.

Необхідно розуміти, що не кожен конфлікт, навіть у закладі освіти, є булінгом. Булінг – це діяння, яке має на меті завдання шкоди психічному чи фізичному здоров'ю, або завдало такої шкоди. Якщо відбувається сварка між студентами, унаслідок якої один з її учасників впав і вдарився – це не є булінгом. Але у випадку, коли наявні насмішки, приниження, нецензурні висловлювання і штовхання, які носять принизливий характер і мають на меті завдання шкоди, підпорядкування інтересам кривдника (-ці) – такі дії вже вважаються булінгом і потребують відповідного реагування.

ВИДИ БУЛІНГУ:

Економічний булінг – крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей жертви, вимагання грошей тощо.

Психологічний булінг – принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміки обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж тощо.

Сексуальний булінг – принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти тощо.

Кібербулінг – приниження за допомогою мобільних телефонів, інтернету, інших електронних пристроїв (пересилка неоднозначних фото, обзивання по телефону, знімання на відео бійок чи інших принижень і викладання відео в мережу інтернет, цькування через соціальні мережі).

Розрізняють прямий булінг (наприклад, одна людина вимагає у іншої гроші або речі) і *непрямий* (наприклад, група людей поширює неправдиві чутки про свого однокурсника), образи і погрози через електронну пошту, мобільний телефон, текстові повідомлення, а також створення наклепницьких вебсайтів (кібербулінг).

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ:

За вчинення насильства існує цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність.

Приклад:

Кримінальна відповідальність. Стаття 126¹ «Домашнє насильство» Кримінального кодексу України (далі – ККУ), передбачає відповідальність у вигляді громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк.

Стаття 24 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» спеціальними заходами щодо протидії домашньому насильству називає наступні:

- 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника(-ці);
- 2) обмежувальний припис стосовно кривдника(-ці);
- 3) взяття на профілактичний облік кривдника(-ці) та проведення з ним (нею) профілактичної роботи;
- 4) направлення кривдника(-ці) на проходження програми для кривдників.

Адміністративна відповідальності: згідно з *Кодексом України про адміністративні правопорушення* (далі – КУпАП).

Приклад:

Адміністративна відповідальність за булінг (цькування) частково врегульована статтею 173-4 КУпАП «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу». «Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному,

фізичному, економічному, сексуальному насильстві, також із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого (-ої), тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Неповідомлення керівником (-цею) закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника (-ці) освітнього процесу – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку».

Нормативно-правові акти, щодо запобігання та протидії насильству:

- 1. Конституція України (ВВР). – 1996. - № 30, ст. 41.**
- 2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська Конвенція) від 11. 05. 2011 р..**
- 3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 35).**
- 4. Закон України «Про охорону дитинства» 26 квітня 2001 року № 2402-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 30, ст. 142).**
- 5. Постанова КМУ від 3 жовтня 2018 р. № 800 «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема таких, що можуть загрожувати їхньому життю та здоров'ю».**
- 6. Кодекс України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., № 51, ст. 1122).**
- 7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», від 18. 12. 2018 р. № 2657-VIII. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 5, ст. 33)**
- 8. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III № 1000 - 05 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.**
- 9 Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст. 356).**

10. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та Міністерства внутрішніх справ України від 07. 09. 2009 № 3131/386.

11. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу» від 26. 04. 2003 № 616.

12. Порядок розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення. Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України 16. 01. 2004 N 5/34/24/11 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22. 01. 2004 за N 99/8698).

13. Постанова Кабінету Міністрів України № 658 від 22.08.2018 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»

14. Постанова Кабінету Міністрів України № 654 від 22. 08. 2018 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі»

15. Постанова Кабінету Міністрів України № 655 від 22. 08. 2018 «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі».

16. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 728-р від 10. 10. 2018 «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року».

17. Наказ Міністерства освіти і науки України № 509 від 22. 05. 2018 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України».

18. Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 654 від 01. 08. 2018 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника».

19. Наказ Міністерства соціальної політики України № 1852 від 11. 12. 2018 «Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей».

20. Указ Президента України № 501/2015 від 25.08.2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини».

21. Наказ Міністерства соціальної політики України № 564/836/945/577 від 19. 08. 2014 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення (Міністерство соціальної політики України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я України)» Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 вересня 2014 р. за № 1105/25882.

22. Наказ Міністерства соціальної політики України № 281 від 08. 05. 2014 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації проходження корекційних програм особами, які вчиняють насильство в сім'ї».

23. Конвенція ООН про права дитини від 20. 11. 1989 р.;

24. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р.;-25.Закон України «Про забезпечення рівних прав жінок та чоловіків» від 8 вересня 2005 року № 2866-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 52, ст. 561);

26. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06. 09. 2012 р. № 5207-VI (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст. 412).

27. Сімейний кодекс України від 10. 01. 2002 р. № 2947-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст. 135).

28. Цивільний кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст. 356);

29. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи усфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22. 08. 2018 р. № 658;

30. Постанова КМУ «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю» від 03. 10. 2018 р. № 800;

31. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України» від 22. 05. 2018 р. № 509;

32. Наказ МОН України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників з іншими органами та службами» від 2 жовтня 2018 р. № 1047;

33. Наказу МОН України № 1646 від 28 грудня 2019 року «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти»;

34. Лист МОН України «Щодо організації роботи у закладах освіти з питань запобігання і протидії домашньому насильству» від 29. 12. 2018 р. № 1/9 – 790;

35. Лист МОН України «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству» від 18. 05. 2018 р. №1/11 – 5480.

36. Постанова КМУ від 3 жовтня 2018 р. № 800 «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема таких, що можуть загрожувати їхньому життю та здоров'ю».

В умовах пандемії коронавірусної інфекції COVID-19 установи та заклади, що надають послуги екстрено (кризово) особам, які постраждали від домашнього насильства, працюють у робочому режимі та забезпечують надання соціальних послуг постраждалим особам з обов'язковим дотриманням правил карантину.

Притулок для жінок, що постраждали від гендерно зумовленого насильства (Вінниця). У разі потреби жертви насильства можуть перебувати в тимчасовому притулку. Термін перебування Клієнок в Притулку становить від 1 до 3 місяців з можливістю подальшого продовження, у разі необхідності, на основі оцінки потреб Клієнтки, максимум до півроку. main@springofhope.org.ua

вул. Стеценка 48, м.Вінниця, Україна.

- [\(0432\) 61 22 80](tel:0432612280)
- [\(068\) 425 00 70](tel:0684250070)
- [\(063\) 398 27 02](tel:0633982702)
- [\(066\) 368 78 48](tel:0663687848)

Безкоштовна «Гаряча лінія» з попередження домашнього насильства
0 800 750 475 (у Вінницькій області)
0 800 500 335 (національна)
116 123 (з мобільного)

Мобільна бригада у м. Вінниця. Вінницькому та Калинівському районах
095 796 4472
073 138 8037

Вінницький обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
(0432)67 14 10
(097)578 82 89

Контакт-центр системи безоплатної правової допомоги Міністерства юстиції за номером 0 (800) 213 103, цілодобово та безкоштовно в межах України.

На базі Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – Україна» працюють Національні гарячі лінії з питань запобігання насильства та захисту прав дитини – **0 800 500 335** (для абонентів МТС, Київстар, Лайф, Білайн – **386**); з питань запобігання торгівлі людьми – **0 800 500 225** (безкоштовно із стаціонарних номерів телефонів). Безкоштовна доступна юридична, психологічна допомога жертвам насильства, в тому числі дітям, надається як у будні, так і у вихідні дні: в суботу – з 10.00 до 18.00, у неділю – з 10.00 до 15.00.